

T. B. M. M.

Gizli Celse Zabıtları

9 Mart 1927

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — ZAPTI SÂBIK HÜLÂSASI	572	3. — Kastamonu Mebusu Mehmet Fuat Bey hakkında Üçüncü Şube mazbatası,	573
2. — EVRAKI VARİDE	572	4. — Konya Mebusu Fuat Bey hakkında İkinci Şube mazbatası,	573:574
Tezkere	572	5. — Kars Mebusu Ömer Bey hakkında İkinci Şube mazbatası,	574
1. — Malatya Mebusu Hacı Bekir Bey hakkında Başvekâlet tezkeresi.	572	6. — Malatya Mebusu Hilmi Bey hakkında İkinci Şube mazbatası,	574
2. — Ergani Mebusu İhsan Hâmit Bey hakkında Başvekâlet tezkeresi.	572:573	7. — Ertuğrul Mebusu Ahmet İffet Bey hakkında İkinci Şube mazbatası,	574
3. — MÜZAKERE EDİLEN MEVAD	573	8. — Türk Tayyare Cemiyetine yapılacak yardımın idarei hususiyeler bütçesine küsürde munzamına şeklinde vazına dair kanun lâyhıası ve mazbatası.	574:577
1. — Konya Mebusu Hacı Bekir ve Ankara Mebusu Hilmi Beyler hakkında İkinci Şube mazbatası.	573		
2. — Gaziantep Mebusu Ahmet Remzi Bey hakkında Üçüncü Şube mazbatası.	573		

Cilt : 30

41 nci İnikat, 2 nci Celse

KIRK BİRİNCİ İNİKAT

9 Mart 1927 Çarşamba

İKİNCİ CELSE

REİS : Refet Beyefendi.

KÂTIPLER : Ruşen Eşref Bey (Afyon karahisar), Şeref Bey (Diyarbakir)

REİS — Celse açılmıştır.

Yozgat Süleyman Sırrı ve rüfekasının hafi celse akti hakkında takriri var, okutuyorum.

Riyaseti Celileye

Meclis müzakeratına müteallik maruzatta bulunmak üzere bu gün bir hafi celse akdi lüzumunu tek-lif eyleriz.

Yozgat
Süleyman Sırrı
İstanbul
Ali Rıza
Arfonkarahisar
Ruşen EşrefRize
Ahmet Fuat
Diyarbakir
Feyzi
Çorum
İsmetDenizli
Haydar Rüştü
Artvin
Hilmi
Elâziz
Hüseyin
Kütahya
RagıpEdirne
Faik
Kocaeli
İbrahim Süreyya
Antalya
Rasih
Malatya
M. HilmiBolu
Emin Cemâl

REİS — Reye arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın.. Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Celsei hafiye akdi kabul edilmiştir.

Efendim; celseyi açıyorum. Zaptı sabık hulâsası okunacak.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

19 Nisan 1926 Pazartesi

SEKSEN YEDİNCİ İNİKAT

İKİNCİ CELSE

İsmet Beyin Riyasetleriyle akdedilerek Müdafaai Millîye Vekâleti bütçesine tahsisat ilâvesine dair kanun lâyihası ile harekâtı askeriye esnasında nakliyatı askeriye üçüratının sureti tesviyesine mütedair lâyiha

kanuniye müzakere ve aynen kabul olunduktan sonra celsei aleniye geçildi.

Reis
İsmet

Kâtip

Kâtip

REİS — Zaptı Sâbık hulâsası hakkında bir mütalââ var mı?

Zaptı sabık hulâsasını kabul edenler el kaldırsın.. Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Kabul edilmiştir.

2. — EVRAKI VARİDE

Tezkereler

1. — *Malatya Mebusu Hacı Bekir Bey hakkında Başvekâlet tezkeresi.*

REİS — Tezkere okunacaktır.

(Başvekâlet Tezkeresi Okundu)

REİS — Efendim; şubelere kura çekiliyor. Dördüncü Şubeye havale ediyoruz.

2. — *Ergani Mebusu İhsan Hamit Bey hakkında Başvekâlet tezkeresi.*

REİS — Tezkere okunacaktır.

BMM Riyaseti Celilesine

Adliye Vekâleti celilesinden mevruz 24 Teşrinisani 1341 tarih ve Umuru Cezaiye Müdüriyeti 168/10725 numaralı tezkerede vazifesi başında darp ve tahkir edildiği cihetle Diyarbakir Ziraat Bankası Müdürü Ağâh Bey tarafından hakkında ikâmei dava olunan Diyarbakirli Zülfi zade İhsan Hamit Beyin halen Ergani Mebusu sıfatıyla Meclisi Aliye dahil bulunması hasebile masuniyeti teşriyesinin ref'i esbabının istik-mali rica edilmiş olduğundan buna müteallik evrak leffen takdim olunmuştur.

Teşkilâtı esasîye kanununun 17 nci maddesi mücebince muktezasının ifasına ve neticesinin işarına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim. 5 Kânunuevvel 1341

Başvekil
İsmet

REİS — Efendim; Alelusul şubeye gönderilecektir. Kura çekiyorum. Beşinci şubeye havele edilmiştir.

3. — MÜZAKERE EDİLEN MEVAD

1. — *Konya Mebusu Hacı Bekir ve Ankara Mebusu Hilmi Beyler hakkında ikinci şube mazbatası.*

REİS — Mazbatalar okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Konya Mebusu Hacı Bekir ve Ankara Mebusu Hilmi Beylerin masuniyeti teşriyelerinin refine dâir Başvekâlet tezkeresine merbut evrakı tahkikiyenin bidayeten müşikâfane tetkiki zımında teşkil olunan şubemiz encümeni mahsusunca icra edilen tahkikat ve tefehhusat neticesini mübeyyin mazbatası mütala olundu.

Mumaileyhimin masuniyeti teşriyelerinin refini müstelzim efali cürmiye mevcut olmadığına dair encümeni mahsusun mütalaası ve istintacı şube heyeti umumiyesinde de şayanı kabul görülmüş olmakla Heyeti Celileye arz olunur.

İkinci Şube Reisi
Musa Kâzım

REİS — Efendim; Şubeden izahat istiyor musunuz? (Reye sesleri)

MUSA KÂZIM BEY (Konya) — Efendim; Hükümeti sakıta zamanında İstanbul'da alış veriş etmişler. Güya ihtikâr yapmışlar. Kıymetsiz bir şeydir.

REİS — Efendim; reye arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın.. Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Kabul edildi.

2. — *Gaziantep Mebusu Ahmet Remzi Bey hakkında üçüncü şube mazbataları.*

REİS — Mazbatayı okuyoruz.

Riyaseti Celileye

Gaziantep Mebusu Ahmed Remzi Beyin masuniyeti teşriyesinin refi talebi ile şubemize havale olunan evrakı tahkikiye şubemizden tefrik edilen encümeni mahsusunca tetkik olunmuş ve af olunan ceraimin masuniyeti teşriyenin refini icabettirir bir mahiyette olmadığı mütalaa edilmiş ve şubece dahi keyfiyet bittetkik müşarünileyhe atfolunan fiil mahiyeti

kanuniyesi itibariyle refi masuniyetini mucip görülmemiş olduğundan heyeti umumiyeye arz olunur.

Kâtip	Üçüncü Şube Reisi Na.
Diyarbakir	İzmir Mebusu
Cavid	Ahmed Münir

REİS — Mazbatayı reyimize arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın.. Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Kabul edilmiştir.

3. — *Kastamonu Mebusu Mehmet Fuat Bey hakkında üçüncü şube mazbatası*

REİS — Mazbatayı okutuyorum.

Riyaseti Celileye

Kastamonu Mebusu Mehmet Fuad Beyin masuniyeti teşriyesinin refi talebiyle şubemize havale olunan iki kıta evrakı tahkikiye şubemizden tefrik edilen encümeni mahsusunca tetkik olunmuş ve atfolunan ceraimin masuniyeti teşriyenin refini icabettirir bir mahiyette olmadığı mütalaa edilmiş ve şubece dahi keyfiyet bittetkik müşarünileyhe atfolunan efal mühür fekki ve hakareten ibaret olup mahiyeti kanuniyeleri itibariyle refi masuniyeti mucip görülmemiş olduğundan heyeti umumiyeye arz olunur.

Kâtip	Üçüncü Şube Reisi Na.
Diyarbakir	İzmir Mebusu
Cavid	Ahmed Münir

REİS — Mazbatayı reye arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın. Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Kabul edilmiştir.

4. — *Konya Mebusu Fuat Bey hakkında İkinci Şube mazbatası.*

REİS — Mazbatayı okutuyorum.

Riyaseti Celileye

Konya Mebusu Fuat Beyin masuniyeti teşriyesinin refine dâir Başvekâlet tezkeresine merbut evrakı tahkikiyenin bidayeten müşikâfane tetkiki zımında teşkil olunan şubemiz Encümeni mahsusunca icra edilen tahkikat ve tefehhusât neticesini mübeyyin mazbatası mütalaa olundu.

Mumaileyhin masuniyeti teşriyesinin refini müstelzim efali cürmiye mevcut olmadığına dair Encü-

meni mahsusun mütaleası ve istintacı şube heyeti umumiyesinde de şayanı kabul görülmüş olmakla Heyeti Celileye arz olunur.

Kâtip İkinci Şube Reisi
İzzet Ulvi Musa Kâzım

REİS — Reye arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın.. Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Kabul edilmiştir.

HALİL BEY (Zonguldak) — Efendim; Okunan mazbatalarda masuniyeti şahsiyeden bahsediliyor. Bunun manası yoktur. Bununla Maksut olan şey. Onun tashihini rica ediyorum bendeniz. (Doğru sesleri)

5. — *Kars Mebusu Ömer Bey hakkında İkinci Şube mazbatası.*

REİS — Mazbataları okumuyoruz.

Riyaseti Celileye

Kars Mebusu Ömer Beyin masuniyeti teşriyesinin refine dair Başvekâlet tezkeresine merbut evrakı tahkikiyenin bidayeten müşikâfane tetkiki zımında teşkil olunan şubemiz encümeni mahsusunca icra edilen tahkikat ve tefehhüsât neticesini mübeyyin mazbatası mutalaa olundu.

Mumaileyhin masuniyeti teşriyesinin refini müstelzim efali cürmiye mevcut olmadığına dair Encümeni mahsusun mütaleası ve istintacı Şube Heyeti Umumiyesinde de şayanı kabul görülmüş olmakla Heyeti Celileye arz olunur.

Kâtip İkinci Şube Reisi
İzzet Ulvi Musa Kâzım

REİS — Efendim; reye arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın.. Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Kabul edilmiştir.

6. — *Malatya Mebusu Hilmi Bey hakkında İkinci Şube Mazbatası.*

REİS — Mazbatayı okutuyorum.

Riyaseti Celileye

Malatya Mebusu Hilmi Beyin masuniyeti teşriyesinin refine dair Başvekâlet tezkeresine merbut evrakı tahkikiyenin bidayeten müşikâfane tetkiki zımında teşkil olunan şubemiz encümeni mahsusunca icra edilen tahkikat ve tefehhüsât neticesini mübeyyin mazbatası mutalea olundu.

Mumaileyhin masuniyeti teşriyesinin refini müstelzim efali cürmiye mevcut olmadığına dair Encümeni mahsusun mütaleası ve istintacı Şube heyeti umumiyesinde de şayanı kabul görülmüş olmakla Heyeti Celileye arz olunur.

Kâtip İkinci Şube Reisi
İzzet Ulvi Musa Kâzım

REİS — Efendim; reynize arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın.. Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Kabul edilmiştir.

7. — *Ertuğrul Mebusu Ahmet İzzet Bey hakkında İkinci Şube Mazbatası.*

REİS — Mazbata okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Ertuğrul Mebusu Ahmet İffet Beyin masuniyeti teşriyesinin refine dair Başvekâlet tezkeresine merbut evrakı tahkikiyenin bidayeten müşikâfane tetkiki zımında teşkil olunan şubemiz encümeni mahsusunca icra edilen tahkikat ve tefehhüsât neticesini mübeyyin mazbatası mütalea olundu.

Mumaileyhin masuniyeti teşriyesinin refini müstelzim efali cürmiye mevcut olmadığına dair Encümeni mahsusun mütaleası ve istintacı Şube heyeti umumiyesinde de şayanı kabul görülmüş olmakla Heyeti Celileye arz olunur.

Kâtip İkinci Şube Reisi
İzzet Ulvi Musa Kâzım

REİS — Reye arz ediyorum; Kabul edenler el kaldırsın.. Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Kabul edilmiştir.

8. — *Türk Tayyare Cemiyetine yapılacak yardımın İdarei Hususiyeler bütçesine küsuratı munzamma şeklinde vazma dair kanun lâiyhası ve mazbatası.*

REİS — Hafi celse akti talebinde bulunan arkadaşlardan izahat vermek isteyen var mı?

Buyurun Süleyman Sırrı Bey.

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — Efendim, bu hafi celse istirhamını havi takririmize saik şudur: Ruznamenin 12 nci maddesini idarei hususiyeler namına bilâvasita cibayet edilen vergilerde küsuratı munzamma ilâvesi hakkında Muvazenei Maliye Encümeninden bir lâyiha geldi. Ruznameye alındı. Yarın müzakere edilecektir. Bu, malumu âliniz, her tarafta Tayyare Cemiyetleri tarafından alınan vergiyi kanun şekline koymak. Kongrede de bir kanun şekline konması esası kabul edilmişti. Bu, Encümende uzun boylu görüldü. İdarei hususiyeler hesabına bir verginin cibayetine karar verildi. Yani İdarei hususiyelerde cibayet edilecek olan bu vergi Tayyare Cemiyetine verilecektir. Bu noktanın zapta geçmesi için ve ileride idarei hususiyeye madamki bu küsuratı munzamma dir, bize aittir, hiç bir cemiyete vermek mecburiyeti-miz yoktur dedirtmemek için bu ifadeyi zapta geçiriyoruz.

FUAT BEY (Rize) — Bulamadığımızdandır. Bu lâiyhai kanuniye doğrudan doğruya Hükümet tarafından teklif ediliyor.

ŞÜKRÜ KAYA BEY (Menteşe) — Karar lâzımdır.

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — Takrir veriyoruz efendim.

FUAT BEY (Rize) — Efendim, bu resmi munzamın Türk Tayyare Cemiyetine ait olacağı kaydının zapta geçmesini istilzam keyfiyeti doğrudan doğruya lâyhâi kanuniye ile aleni olarak ifade etmek imkânını bulamadığımızdan. Küsüratı munzamma şeklinde böyle bir kanun çıkarıyoruz. Celsei hafiye de Hükümet tarafından teklif ediliyor. Mevcut muahedat ile böyle bir verginin kuvvei eslihadan olan Tayyare Cemiyetine verilmesine imkân bulamadık. Yalnız idarei hususiyelerin hisselerine zammediyor şeklinde böyle bir kanun çıkıyor.

ŞÜKRÜ KAYA BEY (Menteşe) — Bu kararı burada veririz, aleni celseye geçeriz. Doğrudan doğruya Tayyare Cemiyetine ait olduğu kaydı geçerse ileride bir müşkilât olmaz.

İSMET BEY (Çorum) — Zapta geçmesi kâfi değildir. Bir karar vermek lâzımgelir.

ŞÜKRÜ KAYA BEY (Menteşe) — Kararda yazılışına göre aleni olabilir. Orada tasrih etmeyiz.

İSMET BEY (Çorum) — Mahiyeti hakikiyesi itibariyle bu kesri munzamadan hâsıl olacak vergiler doğrudan doğruya Tayyare Cemiyetine ait olacaktır. Dahiliye Vekili Beyefendi bu baptaki noktai nazarlarını izah ederlerse daha vazıh bir karar alabiliriz. İdarei hususiyelere kesir munzam tarzı salâhiyetini veren bir kanundur. İdarei hususiyeler bütçelerinde bir kalem tarh ve bir kalem teslimat faslı açılacaktır demektir.

CEMİL BEY (Dahiliye Vekili) (Tekirdağ) — Bunu yapabilmek için Meclisi âlinin bir kararına ihtiyaç vardır.

RASİH BEY (Antalya) — Efendim, bu şekilde Dahiliye Vekâleti için içinden çıkamaz. İdarei hususiyeler bu parayı tahsil ederler; fakat Tayyare Cemiyetine vermezler. Çünkü vergiler bir kanunla tarhedilir. Binaenaleyh; Dahiliye Vekâleti bunu bir kararla yapamaz. İdarei hususiyelere bu paradan şu kadarını Tayyare Cemiyetine vereceksiniz demek için kanun lâzımdır, kanun olmazsa veremez. Çünkü kanunen muayyen olan bir bütçe ile hareket ederler. Onun için umumî vergilerimize Tayyare Cemiyeti için bir şey ilâve etmek daha muvafık olur.

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — Efenim, Umumi Bütçeye konamadı. Çünkü esasen umumî bütçede bir çok munzam tekâlif vardır. Şimdi bir taraf-

dan da bunun tetkiki nazarı dikkati celbetti. Ancak İdarei hususiyelere salâhiyet verildi. Malumu âliniz kazançdan ecnebi tebaalar da vergi verecektir. Ecnebi tebaadan alınacak para ile tayyare almak ahden memnu olduğu için bu şekil kabul edilmiştir. İdarei hususiyeler bütçelerini yaparken Cem'i yatı hayriyeye muavenet için bir fasıl açarlar ve bu fasıl ile parayı alır ve o fasıldan Tayyare Cemiyetine parayı devrederler.

İSMET BEY (Çorum) — Efendim muvazenei maliye Encümeni de nokta nazarını izah ederler mi?

ŞAKİR BEY (Muvazanei Maliye Encümeni Namına) (Çatalca) — Efendim; Meclisi Âliye taktim kılınmış olan lâyhâi kanuniye doğrudan doğruya idarei hususiyelerce şimdiye kadar alınmakta olan kesri munzamlardan başka olarak yeniden bazı kesri munzamlar tarhına mezuniyeti havidir. Hükümetçe böyle bir lâyhâi kanuniye gönderilmesi hakkında encümeniniz bazı izahat talep etmiştir. Encümenimiz aldığı izahattan şu kanaata vasıl olduğu, doğrudan doğruya muvazenei umumiyeden Tayyare Cemiyetine devredilmek üzere bir kesri munzam, bahusus bir vergi tarzında yapılmasına imkânı ahdi yoktur. Bunun diğer müşkilâtı da bazı mukavelelerle bütçede mevzu olacak tahsisatın mahalli sarfını tayinde olacağı anlaşılmıştır. Bu noktai nazardan hükümetçe tetkik edilen lâhiyai kanuniyenin İdarei hususiyelerce alınan kesri munzam şeklinde olması tercih edilmiştir ve lâhiyai kanuniye bu esası takip ederek gönderilmiştir. Lâyhâi kanuniyeye, alınacak vâridatın Tayyare Cemiyetine devredeceğine dair bir hükmün vaz'ı olup olmayacağı encümeninizce de uzun uzadıya mevzu bahis oldu. Bu maksatla tetkikâtı mahsusa icra ettik. Hariciye Hukuk müşavirlerinin bu noktada mütalaalarını dinledik. Hükümeti de bu noktada tekrar dinlemek suretiyle müşterek encümen, yani Dahiliye ve Muvazenei Maliye Encümenleri lâyhâi kanuniyeye varidatın Tayyare Cemiyetine ait olduğuna dair bir hükmün vaz'ı caiz olamayacağı neticesine vasıl oldu. Bu itibarla teklif edilen lâyhâi kanuniyede Tayyare Cemiyetine aidiyetini gösterir hiç bir cihet yoktur. Bu ciheti takrir sahibi rüfekayı muhtereme Meclisi Âlinin hafi celsesinde ittihaz edilecek olan karar ile teminini kâfi telekki buyurdular. Burada zabta geçecek olan beyanata, yeni lâyhâi kanuniyenin mahsulü olacak varidatında Tayyare Cemiyetine devri için hükümetimize kâfi bir direktif mahiyetindedir. Hükümetimiz, vakia zabta geçmiş bu beyanat ile kanunu idarei hususiyeler üzerinde imal ederken bu yolda cebri kanuni icra edecek bir vaziyette olamayacaktır. Fakat Dahi-

liye Vekâleti esasen lâyihai kanuniyeyi teklif ettikleri zaman hükümetin bunu İdarei Hususiyeler üzerinde hususi emir ve talimat ile temin etmek imkânını hazarı mütalaaya aldıklarını söylemişlerdir. Encümeninizce bu izahat kâfi telekki ederek mütalaaya iltihak etmiştir.

EMİN BEY (Eskişehir) — Efendim, bendeniz bir şey arz etmek istiyorum. Mademki mahzur vardır. Marif Vekâletine İdarei hususiyelerden % 10 aldık; bunu hesap edelim, bu miktar üzerinden Maarife talep et deriz. Teferruat diye Maarife bir faslı mahsus açtırırız. % 3, % 5 ne tutarsa onu alalım ve kanunun şeklini bu suretle neticelendirelim. Mesele bu tarzda hal olunmuş arz ederim. Maarif Vekâletinin esasen idarei hususiyetlerden bir şey ayrılmıştır. Buna % 3 daha ilâve edersek ne tutarsa adına sarfiyat, teberruat filan deriz ve bir formül buluruz. Bendeniz kanunun bu şekilde müzakeresini arz ederim.

REİS — Efendim başka söz alan kalmamıştır. İki takrir var onları arz edeceğim.

Riyaseti Celileye

Bu kanuna göre emvali umumiye tahsildarları marifetiyle Maliyece cibayet ve idarei hususiyelere tevdi kılınacak olan ve hattı zatında Tayyare Cemiyeti namına istifasına müsaade olunan mezkûr küsuratı munzammanın idarei hususiyelerce kâmilen Tayyare Cemiyetine tevdi ve teslim edilmesi lüzumunun tahti karara alınmasını arz ve teklif eylerim.

Yozgat

Süleyman Sırrı

Riyaseti Celileye

Mart 1927 tarih numaralı kanun ile idarei hususiyeler namına tarih ve ilâvesi kabul olunan kesri munzam hasılatı tamamen Tayyare Cemiyetine ait olduğundan, ancak idarei Hususiyeler bütçelerinde birer fasılda irat ve Tayyare Cemiyetine yardım şeklinde masraf kaydedecekler ve tahsilât doğrudan Tayyare Cemiyetince Maliyeden ahz ve kabz olunacaktır, suretinde karar verilmesi lâzımdır.

Çorum

İsmet

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — Efendim İsmet Beyefendi tarihinden bahsetmişler. Bu gün Mart 9 dur. Zannedersem Neşri ihtimalki ayın on beş - yirmisine kadar devam eder. Tarihden bahsetmek doğru değildir.

RUŞEN EŞREF BEY (Divan Kâtibi) (Afyonkarahisar) — Mart 1927 diyor. Tarih yoktur. (Reye sesleri)

SARAÇOĞLU ŞÜKRÜ BEY (İzmir) — Efendim Meclisi Âli, hiç şüphe yokki, vukubulan teklifi kabul etmek niyetindedir. Ancak bunu kabul ederken bir gün bunu kabul etmiş olmakdan mütevellit bir zararı çekmemek için şimdiden daha sıkı bir tetbir ve kayıt altına almak zaruretî vardır. Doğrudan doğruya her hangi bir cemiyetin gizli bir kararının bir gün meydana çıkması daima vârittir. Bu her zaman görül-müştür. Bu defaki kararın bir istisna teşkil edeceğine dair elimizde gizli bir delil de yoktur. Şayet bu küsuratı munzammanın bir gün kâmilen Tayyare Cemiyetine verilmekte olduğu meydana çıkarsa Türk Devleti kendi Meclisinde gizli aldığı bir kararla Lozanda imzaladığı ahitnameye mugayir bir vaziyeti teşvîz etmiş mevkiline düşer. Biz bunu çok sarîh ve açık bir şekilde yapabilir ve deriz ki; bu küsuratı munzamma cemiyatı hayriyeye tevzi edilmek üzere hükümetin emrine âmâde bulundurulacaktır. Binaenaleyh kabine Heyeti de bu mebalîği Cemiyeti hayriyeden addedilebilecek her hangi bir yere kâmilen veya % 90 nisbetinde vermek hakkını haiz olur ve bu suretle gizli bir karar ittihazına da hacet kalmaz. (Doğru sesleri) Kezalik deriz ki; Vilâyetin kâffesi bütçelerine küsuratı munzamma koymak vazifesiyle mükelleftir ve tahsil eden mebalîği kâmilen filan ve filan Bankaya Hükümet emrine olmak üzere tevdi edecektir. Hükümet de bu mebalîği lüzum göstereceği cemiyatı hayriyeye - hatta cemiyatı hayriyeye değil cemiyatı nafiaya diyebiliriz - tevdi eder. Bu şekilde kabine toplanan paranın kaffesini veya % 90 nını Tayyare Cemiyetine vermek hakkını edinmiş olur ve yaptığımız kanun da imzaladığımız ahitnameye mugayir bir şekile girmez.

AHMET REMZİ BEY (Gaziantep) — Efendiler; Şükrü Beyefendi arkadaşımızın mütaleasına cevap vermek mecburiyetini hissediyorum. Filhakika siyasi mahzur itibariyle Meclisin ittihaz edeceği karar ve levki hafi celsede ittihaz edilmiş bulunsun. Nihayet intişar eder etmez o mahzuru tamamilen muhafaza eder. Binaenaleyh yine bu mahiyette İdarei Hususiyeleri icbar edecek bir karar ittihaz etmek cihetine gitmekden ise doğrudan doğruya Tayyare Cemiyetine yardım edebilmeleri için, idarei Hususiyeleri takviye etmek üzere bu kanunu tedvin ettiğimizi ve bu maksadımızı burada izah ederek hafi celse zaptına geçirmekle iktifa edelim. Şayet Şükrü Beyefendinin mütalaası veçhile bu kanunu müessesatı hayriyeye verilmek üzere Hükümet emrine iade olunur kaydiyle çıkararsak bu bir nevi kulağını şöylece göstermeğe benzer bir hareket ve açık bir muvazaadır. Buna hacet yoktur. Çünkü Devlet müessesatı hayriyeye muavenet edecek

ise kesri munzam şeklinde yapmaz. Diğer bir şekilde yapar. Kısa yoldan gider. Devleti bu uzun yola sevk için bir mecburiyeti mantığına hasıl olamaz. Ben Şükrü Beyefendinin fikirlerine bidayeti emirde iştirak ediyorum. Yani kararın mahzuru siyasisi vardır. Onun içindir ki karar vermeyelim. Ancak bu kanun İdareî Hususiyeleri takviye etmek için tedvin ettiğimizi, İdareî Hususiyeleri takviye etmekten maksadımız da bunları Tayyare Cemiyetine iştirak ettirmek olduğunu burada tasrih edelim. Sonra birazda teşkilâtı Hükümet, Devletin idareî Hususiyeye teşkilâtına itimat etmeğimiz lâzım gelir. Bu iş daha doğrusu mahiyeti itibariyle idareten hallolunacak bir işdir. Bunu biz idari teşkilâtımıza bırakacak olursak daha esaslı surette bir karara vasil olmuş oluruz.

Bir noktayı daha izah edeyim. Şayet arkadaşların verdiği tavrillerle mevzu bahis edildiği gibi bu varidatın aynen Tayyare Cemiyetine, yekûn itibariyle aynen iadesi gibi bir yol tutacak olursak bu dahî mahzurludur. Müvazeneî Maliye Encümeninde Hariciye Hukuk müşavirliğinin noktâi nazarı bu hususda durduraz tetkik edilmiştir. Hariciye Hukuk Müşavirliği; şayet bu varidatı toptan Tayyare Cemiyetine verir bir vaziyeti gerek bidayeten, gerek neticeten kabul ederseniz ecnebilerin itirazını celbedersiniz. Ecnebilerin itirazının sebebi bu harp vergisini ecnebiler üzerine vzetmemek meselesidir, diyor. Şu takdirde bir bu noktâi nazardan İdareî Hususiyelerin bütçelerini artırmış bulunalım. Maksadımızı da zapta geçirerek izah edelim ve bu suretele meseleyi halledelim.

ŞÜKRÜ KAYA BEY (Menteşe) — Hariciye encümeni namına söyleyeceğim.

DR. MAZHAR BEY (Aydın) — Bendeniz kısa söyleyeceğim. Bendeniz de Şükrü Beyin serddetdiği mahzura bir de dahili mahzur olduğunu ilave etmeği lüzumlu görürüm. Yalnız harici değil, dahili mahzuru da vardır. Çünkü her hangi bir Meclisi Umumi ile

Dahiliye Vekaleti arasında bir şey zuhur etmeyeceğini mutlaka iddia etmek doğru değildir. Şükrü Beyin esas itibariyle söylediği noktayı bendeniz de muvafık buluyorum. Ancak bunu kendi noktâi nazarıma ikmal etmek kabildir zannediyorum. Doğrudan doğruya kesri munzam hakkında ayrıca bir madde kanuniye belki vardır. Fakat daha kuvvetli bir kanun ile İdareî hususiyelerin bilumum cemiyatı hayriyeye muavenet etmeleri mecburiyetinde olduklarına dair sarahaten ve katiyen bir kayıt koyalım. Bundan da bittabi umumi cemiyeti hayriyeler olduğu için toplanan paranın nihayet % 10 nu icapederse bir parça Hilâliahmere, Hima-yeietfale verir. Fakat % 90 nını Tayyare Cemiyetine verirler. Binaenaleyh zevahirde daha iyi kurtarılmış olur zannındayım. Bendenizce bütün bütün moş bırakırsak daha mahzurludur. Esasen böyle oluyorsa biraz daha zapt ve rabıt altına alınmış olur. Harice karşı da mahzuru kalkar. Esasen İdareî Hususiyelerin cemiyatı hayriye yardımı hakkında bir takım teklifât vardır, vazaif vardır. Bu şekilde bu hüküm daha kuvvetli vazedilmiş olur zannındayım.

ŞÜKRÜ KAYA BEY (Hariciye Encümeni Namına) (Menteşe) — Efendim; küsuratı munzammanın tahsisi için dahili ve harici bir takım mahazır görüldü. Eğer müsaade ederseniz Hariciye Encümeni ile Dahiliye encümeni müştereken şimdi birleşsin, belki daha açık bir formül bulabilir ve Meclisi Âliye arz ederiz. (Muvafık sesleri)

REİS — Efendim; Hariciye Encümeni teklifi istiyor; veriyoruz. (Muvafık sesleri)

Celsei hafiyede müzakere edilecek bir şey kalmamıştır. Celsei aleniyeğe geçmeği reyimize arz ediyorum. Celsei aleniyeğe geçmeği kabul edenler lütfen el kaldırsın.. Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Celsei aleniyeğe geçilmesi kabul edilmiştir.

Hitamı celse

Saat : 15,12

